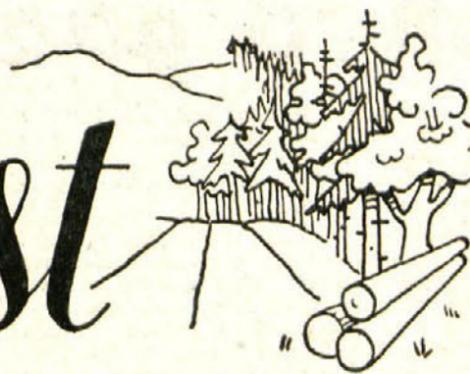

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 28.

Novo mesto, 2. septembra 1950

Izhaja tedensko

Setveni plan bo sestavil kmet sam

Nekaj dni še in jesenska setev bo tu, z njo pa tudi novo gospodarsko leto. Naš kmet se je iz izkušenj preteklih let navadil, da ob tej priložnosti ne računa samo s tem, kar bo potreboval prihodnje leto za svoje gospodarstvo, pač pa tudi s količinami pridelkov, ki jih bo prispeval državi. Prav zaradi tega je veliko kmetov, ki že danes sprašujejo, kdaj bodo dobili svoje plane, da bodo lahko krepko prišli za delo.

Setveni plan je imel mnogo dobrih stvari po načinu planiranja v preteklih letih. Navadil je kmete sodelovati z državo in jim dal možnost, da so lahko sejali rastline, ki so jih potem tudi lahko oddali državi. Po drugi strani pa lahko rečemo, da kmetje niso dobili pravočasno v roke setvene plane, kar so hote ali ne hote zagrešili krajevni ljudski odbori ter s tem povzročili posledice. Tako delo je preko mere pospeševalo birokracijo, posebno ker je bilo treba izpolnjevanje setvenega plana pregledati po dvakrat, trikrat ali še večkrat.

Vse dobre in slabe lastnosti je videla naša ljudska oblast. Da bi dobre lastnosti naših kmetij obdržali, slabe pa odstranili, je odločila, da tak način planiranja opusti. V bodoče si bodo kmetje pred setvijo lahko postavljali sami plane, ne bodo jih prejeli od ljudske oblasti kot pretekla leta; kajti vsak kmet najbolj ve, koliko in kaj bo lahko posejal po svojih nji vah.

Ker bo našim kmetom ta sprememba nudila možnost, da bodo svobodneje sejali, smo prepričani, da bodo vsi pošteti kmetje to spremembo toplo pozdravili. V preteklih letih so oblasti izračunale, kakšne tržne presežke lahko pričakujejo od našega kmetijstva na podlagi odkupov in ugotovljenih donosov. Na podlagi tega so vsi okrajji dobili sezname količin posameznih pridelkov, ki jih morajo prihodnje leto odkupiti. Naloga okrajnih, posebno pa še krajevnih ljudskih odborov je, da bodo te količine sedaj razdelili na vsa tista posestva, ki so imela v preteklih letih tržne presežke. Pri razdeljevanju se bo treba boriti še naprej za odkrivanje zatajenih površin.

Pri ugotavljanju tržnih presežkov je vsem odborom naročeno, da upoštevajo donose preteklih let in za izračunanje tržnega presežka vzamejo sredino med večletnim slabim donosom in najboljšim donosom. Letošnje vprašanje tržnih presežkov se preučuje zelo stvarno in pravično.

Vsa kmečka gospodarstva, pri katerih je ugotovljen tržni presežek, bodo do prvega septembra obveščena, koliko bodo prihodnje leto prodala državi. Tako bo vsak kmet zvedel, koliko bo dal pri odkupu posameznih pridelkov. Odslej bo vsak kmet sejal po svoji volji. Če se bo boril za večji hektarski donos in bo pridelal na 1 hektar zase in za državo, mu ne bo nihče predpisoval, da

Z današnjim dnevom smo začeli vpisovati 2. ljudsko posojilo. Priprave za to veliko stvar so v okrajih Črnomelj, Trebnje in Novo mesto potekale nekam nepripravljeno. Bilo je kup dobre volje pri okrajni vpisni komisiji, ki pa ni našla pri nekaterih okrajnih aktivistih pravo življenje. Niso znali priteniti pomen drugega ljudskega posojila na krajevne in vaške vpisne komisije, niso znali dati roko aktivistu na vasi in niso videli v marsikaterem kraju množičnih organizacij, ki so bile prve poklicane, da bi se zavzele za čim lepši uspeh tega posojila. Kljub tem velikim napakam so trije okrajji dosegli do danes kar zadovoljive uspehe. Marsikje pa se je znašel kmet, ki je brez kogar koli ponudil častno posojilo, delavci in nameščenci so pa svoja posojila vzdignili dvakratno od prvega. Tudi obrtniki so to pot pokazali zaupanje v naše državno vodstvo. Poglejmo! Če si ogledamo le nekaj primerov iz naših treh okrajjev, bomo ugotovili, da je korak dolenskega človeka vreden koraka vseh ostalih v Sloveniji.

Čebelica, daj mi medu...

Franc Zupančič iz Št. Jerneja je čebelar. Z dobro voljo je ponudil državi 15.000 dinarjev posojila. »Če bo pa ajda dala pašo mojim ljubim čebelicam, bo dober del jesenskega izkupička za med »rajžal« v našo ljudsko blagajno: dal bom 20.000 din posojila!« Njegova žena, ki je učiteljica v Št. Jerneju, ne bo zastajala za njim.

Štiri sinove sem imela...

Ana Bradačeva iz Podhoste je imela štiri sinove. Je član Zveze borcev narodnoosvobodilne borbe. Dala bo 5.000 dinarjev. »Nisem ne lačna, niti slabo oblečena. Domač »šparovček« bom izpraznila in dala denar v posojilo. Nimam

mora posejati 1,5 hektarja. Najvažnejše je, da bo posejal tiste tržne količine, ki jih bo moral prodati državi, drugo pa je njegova stvar. Pri tem bo laže upošteval svoje težave kot so: pomanjkanje delovne sile, gnoja itd.

Razumljivo je, da se bodo pri vsem tem upoštevale že udomačene navade. Tako se bo lan za vlakno odkupoval v grosupeljskem okraju in ne kje drugje, sladkorna pesa se bo odkupovala na Dravskem in Murskem polju, hmelj v Savinjski dolini itd. Novo je samo to, da je ta načrt računal s precejšnjim zmanjšanjem površin, posejanih z žitom, in z ustrežajočim povišanjem površin, posejanih z vrtninami in s krmo.

Priporočamo odgovornim na okrajih, na krajevnih ljudskih odborih in pa vsem kmetom, da prečitajo članek »Odslej si bodo kmetje sami sestavljali setvene plane« v »Slovenskem poročevalcu« 19. avgusta letos. Tita

STOJIMO NA PRAGU NOVE VELIKE ZMAGE!

strahu zanj, kakor ga nisem imela za štiri sinove, ki so se borili za našo svobodo. Z njimi sem pomagala domovini med vojno, s štirim sinovi pomagam tudi danes njej, ki jo tako grdo blatijo z vseh strani!«

Slavni Rog se ne bo izneveril

Delavci, vozniki in uslužbenci Lesno-industrijskega podjetja (LIP) Novo mesto, ki so z vsakim dnevom bolj in bolj povezani z našim slavim Rogom, od kogar terjamo dragocene devize, so plan 2. ljudskega posojila 500.000 dinarjev že s 24. avgustom dosegli. Na sestanku so moško povedali: plan je prenikel! Zvišajmo ga za 50%! In so ga zvišali, kar kmalu pa bomo zvedeli, da so tudi povečani plan dosegli.

Nekje v Rogu je stresla s sebe košata bukev zrelo listje in z njim posula grob padlega borca, ki je dal življenje za srečo nas vseh, voznik LIP pa je potegnil z dobro rejenima konjema na novo nalóžen voz z lesom iz Roga, počil z bičem in zavriskal po soteški dolini. To je bil voznik Jože Fink, ki bo vpisal 17.000 dinarjev. Odgovoril mu je voznik Tone Fink, ki je dvanajstkrat zamahnil z bičem: torej 12.000! Zdravo, Tone!

Koliko boš dal?

Pa se znova vrnimo v Št. Jernejsko faro. Na trgu v Št. Jerneju sta se srečala Ignac Kušljanov in Janko Recljev.

Janko Recljev je pomežiknil Kušljanu: »Koliko boš dal?«

»Šest!«

»Šestnajst!« je kresnil Nace v odgovor.

Jerele, ki nam v Št. Jerneju melje žito v moko, pravi, da bo dovolj 5.000 dinarjev, župnik je pa s tisočakom povedal, da mu ni v nadlego 2. ljudsko posojilo.

Pametno izvoljen ljudski odbor

Devet članov KLO Orehovica pri Št. Jerneju bo vpisalo 29.500 dinarjev: Francka Franko 5.000, Stane Novak 4.000, prav tako Jože Potočar, predsednik KLO pa 3.000 dinarjev. Ostali člani pa 2.500 in eden 1.000 dinarjev.

To častno besedo so dali odborniki KLO Orehovica na seji, kateri so prisostvovali tudi predstavniki množičnih organizacij. Množične organizacije dihaajo v tem kraju skupaj s KLO, zato ni čudno, da so predstavniki teh organizacij dali tudi častno obljubo: sedem članov — 20.000 dinarjev. To je odbor in to so množične organizacije! Za seboj bodo potegnili tudi ostale, ki bodo potrdili s posojilom svojo partizansko dejavnost.

Kri ni voda!

V domovinski vojni prekaljeni, nadaljujemo bitko tudi po vojni. To so člani Zveze borcev Narodnoosvobodilne vojne v novomeškem okraju. V Orehovici bodo

dali v posojilo 65.000 dinarjev, v Žužemberku 45.000, v Št. Jerneju 70.000...

Kri ni voda! Za temi kraji gre vrsta drugih, ki nočejo zaostajati.

Vedno v prvi vrsti!

Mladina novomeškega okraja je dala veličasten delež Šamac-Sarajevo, Brčko-Banovići, v žilo »Bratstva in edinstva«, dala žulje v zadružno domove, v hmelj...

Pred njo je 2. ljudsko posojilo. Informbirojevski strici skušajo napraviti iz nje osla; radi bi ji nataknil očala z zelenim steklom in ji rekli, kot lahko samo oslu govore: »Jéj, jéj, kaj je trava!«

Ker pa ni naša mladina oslu podobna in se ne da »plavšati« z zelenimi očali, je zgradila dela, ki jih občuduje ves svet. Tudi v II. ljudsko posojilo bo dala svoje neomajno zaupanje.

Mladina v Veliki Loki bo vpisala 25.000 dinarjev. Tudi staršem nekaterih mladincev iz tega kraja bodo sneta zelena očala. Za to se bodo potrudili njihovi otroci, ki bodo dali roditeljem pero v roke, da podpišejo posojilo.

Mladinci novomeškega okraja so že do 24. avgusta obljubili 740.000 dinarjev. Milijon ni daleč. Vsak čas se bo zavedna mladina tega okraja srečala z njim.

Mladina v tekstilni tovarni v Novem mestu bo držala besedo in z navdušenjem dala v posojilo 169.500 dinarjev; »Pionir« se tudi postavi s svojo mladino: 50.800!

Mladina Mokronoga je s prvo obljubo 25.000 dinarjev napovedala vsem mladinskim aktivom v okraju Trebnje tekmovalje za 2. ljudsko posojilo. S tem, ko mladinci Mokronoga prepričujejo prebivalce o pomenu posojila, sami sebi zvišujejo dano obljubo, tako da bo prva beseda ne enkrat, ampak dvakrat prekorajčena.

Zaključno s 30. avgustom so v naših treh okrajih dali sledeče obveze za drugo ljudsko posojilo:

okraj Novo mesto	5.608.900 din
okraj Trebnje	3.500.000 din
okraj Črnomelj	2.123.000 din
skupno	11.231.900 din

Kaj pa člani KZ?

Vsote, ki jih bodo vplačali v posojilo, so častne in odgovarjajo vsem tistim, ki pravijo, da je v zadrugah grob in revščina. Prav gotovo bodo še dodali k prvi besedi. Niso pa s tem končali. Njihova pot pelje naprej, med tiste, ki so nekam odmaknjeni od stvarnosti in lebde nekje v oblakih. S prepričevanjem bodo pomagali množičnim organizacijam, da bodo imele z vsemj vpisnimi komisijami in aktivisti čim več uspeha. Uspeh jim ne bo ušel.

Med gozdarji na Gorjancih

Trideset nas je bilo, postavnih logarjev in gozdarjev, nekaj tudi mladih absolventov kromberške gozdarske šole, ki smo odšli na pobudo ministrstva za gozdarstvo v Gorjance na ekskurzijo.

Odšli smo v obširne pleterske gozdove, prav tiste, v katerih je pred dobrimi 130 leti gozdaril slavni izumitelj ladijskega vijaka Jožef Resel. V zid kartuzijanskega samostana v Pletterju so mu 17. junija 1911 vzdali v spomin marmornato ploščo. Z živim zanimanjem smo sledili pripovedovanju o starodavnih gozdarskih metodah površinskega gozdarjenja gozdarja Jožefa Resla, ki je vsako leto posekal približno eno stotinko gozdne površine.

Takrat je to gospodovala bukev, ki je še niso znali tehnično izkoristiti in ni imela skoraj nobene cene. Parjenje bukovine so namreč pričeli šele v tem stoletju in od takrat vrednost in cena neprestano narašča.

Mogočna pobožja nad kartuzijanskim samostanom, ki se razprostirajo preko Ravne in Opatove gore vse do Hrvaške in še preko, so bila in so še danes po svojih geoloških, morfoloških in klimatskih razmerah najbolj ugodna za bukev, ki jo danes toliko cenimo v lesni industriji. Opaziti pa je, da bo treba iztebiti iz teh gozdov smreko. Kajti smreka se ni obnesla, posebno ne v nižinskih legah, ker je preveč izpostavljena napadom lubadarja in smrekove grizlice. Narava je tukaj tudi sama pokazala, kaj bi bilo tukaj najprimerneje ukreniti. Domači kostanj, ki zelo dobro uspeva, bo treba negovati in vzgajati v večjih skupinah in v nižji legi.

Namestnik direktorja Gozdnega gospodarstva Brežice, tov. Hercog, je v revirju Strmec (Ravna gora) v 2. in 3. oddelku z izvirnim vzgojnim načinom odkrival napake in pomanjkljivosti v dosedanem vzgajanju bukovih gozdov. Videli smo v teh oddelkih prezgodnje odkrivanje gozdov. Sečnja ni bila strokovnjaška in posledice so sedaj žalostne. Ker so razredčili ali posekali preveč, so se krošnje razširile in sončni žarki so vdrli v večje površine in ogrozili obstoj bukovemu podmladku. Zaradi gostega in lepega bukovega podmladka bo treba zdaj posekati še nezrelo bukovno drevje in tako je izgubljen prirastek na kakovostnem pogledu.

Strokovnjak iz ministrstva, tov. Suštar, je pojasnil: »Na tem primeru vidimo, kako velika škoda nastane, če ne gozdarimo preudarno, če izsekavamo, ne da bi prej dobro premislili, kaj mora iz gozda in kaj mora ostati v njem.«

Naša pot se je vila navzgor in ustavili

smo se v 6. oddelku, kjer smo zagledali samce — stare semenjake v mladju.

Ko smo pristopili bliže k semenjakom — samcem, smo opazili, da je letošnja sončna pripeka zažgala bukovo skorjo, ki je razpokala. Pri drugih smo opazili, da je razpokana skorja na široko odprla vrata glivicam, ki so napadle les in povzročile škodo na tehnični vrednosti.

Vodja nas je opozoril: »Poglejmo še tale teren. Posek in spravilo teh samcev bo težko. Zvezano bo z velikimi stroški in tudi v veliko škodo mlademu bukovju.«

Zopet je prišel s pojasnjevanjem gozdarski inženir: »Pri hrastovih semenjakih samcih se skriti popki razvijajo v veje in drevo postane vse preveč vejnato. Tako drevo je tehnično vedno manj vredno. Tudi na tem primeru vidimo nenadomestljivo škodo zaradi izgube tehničnega lesa in na stroških poseka in spravila ter poškodovanju mladja. Kaj sledi iz tega? Če že moramo pustiti semenjake, tedaj jih je treba pustiti v skupinah. To velja za bukev in hrast. Na ta način sonce ne bo poškodovalo skorje, pri hrastih pa ne bodo mogli ozeleneti skriti popki. Najboljše bo naravno nepogozdene »luknje« v podmladju umetno pogozditi s primernimi vrstami drevja.«

Zelo važen element za rast drevja je sončna toplota in svetloba. Če gozdne rastline dobe preveč ali premalo sončne svetlobe, obole, shirajo in tudi poginejo. Prehod iz posredne v neposredno svetlobo je najbolj važen pri mladi bukvici. Če bo ta prehod preagel, bodo slabe posledice. Mladu bukovje bujno uspeva v posredni sončni svetlobi, zato ga je treba vzgajati samo v senci starih bukev in šele takrat posekati stara drevesa, ko je bukovo mladje dovolj visoko, t. j. do kolena visoko, kakor pravi ljudska govornica. Pri drugih drevesnih vrstah pa moramo varovati mladje pred prevelikim zasenčenjem in prevelikim razkritjem. Vrh in zgornja tretjina drevesa mora biti na zraku, dočim spodnji dve tretjini pa v senci.

Na mnogih površinah, kjer je rasel podmladek, smo opazili, da ga je prerastel srebrot, ki je največji sovražnik vseh gozdnih kultur. V hostah se borimo proti srebrotu tako, da ga v višini pol ali enega metra prerežemo in mu onemogočimo vsak stik z zemljo. Odrezan srebrot pustimo kar na drevesu, s čimer smo se izognili poškodbam vrha in vej mladega drevesa.

Tovariš Hercog je še pojasnil, da je srebrot škodljiv predvsem zaradi tega, ker jemlje listom oziroma iglicam potrebno sončno svetlobo, tako da »tovarne v listu«, to so klorofilna zrnca, ne morejo delati. Na drugi

strani pa srebrot vse preveč prepreza vrh oziroma zgornji del drevesa, da najmanjši sneg polomi šibko in nemočno drevesce. Za logarja je najslabše spričevalo, če v njegovem revirju cvete dvakrat na leto, to je spomladi, ko cvete vsa priroda in jeseni, ko cvete srebrot.

Nadaljevali smo pot proti Opatovi gori in v nekem oddelku opazili »razgaljeno« površino, ki je nastala, ker so prehitro iztrebili nezaželene vrste drevja. Nezaželene drevesne vrste moramo skrbno polagoma in previdno. Mehke listavce je treba najprej prevrstiti in ne posekati. Zasekati jih je treba v višini mladja in potem upogniti tako, da bo spodaj rastoče listje dovolj zasenčevalo tla in da se bo vrh, ki je bil do sedaj v senci, počasi privadil na sonce, počasi privadil na polno svetlobo. Ravno zaradi tega nujnega pravnega privajanja na svetlobo in varstva tal pred prenaplavljenjem je treba to sekanje oziroma vršnje zaželenih dreves vršiti oprežno. Veliko bolje je to delo opravljati večkrat, čeprav je zvezano z nekoliko večjimi stroški.

Ustavili smo se v oddelku, kjer so mlada do 7 cm debela drevesca bila neizprosno bitko za svoj obstanek. Tu nam je narava sama pokazala, da je nastopil čas trebljenja, zakaj posamezna drevesa so se že začela sušiti, vejice odpadati, nekatera drevesa pa so se pričela abnormalno razvijati v višino ali debelino. Zdaj je treba preudarno delati! Drevesa, ki so preveč stisnjena, ki niso sposobna kljubovati, morajo ven. Prav tako morajo pod sekiro ona drevesa, ki so se abnormalno razvila v višino ali debelino, zakaj postala bi široko vejnata, bila bi sposobna samo za drva ali pa bi uničila toliko in toliko sosednih dreves. Napačno pa bi bilo sekati že suha drevesa, ki so že pred leti odmrli. Če jih pustimo v gozdu; bodo gnojila tla. Pustimo jih, kjer so.

»Nič ne de.« je razložil gozdarski strokovnjak iz ministrstva, »če gozd ne bo tako (posebno lep). Mi ne vzgajamo parkov, ampak gozdove, od katerih zahtevamo čim več dolgega tehničnega lesa!«

Napačno je taka drevesa spravljati iz gozda zato, da bi človek mogel gledati skozi tak gozd več 100 metrov daleč ali v razdalje enega kilometra ustreliti srnjaka. Tako so čistili v Nemčiji, kar pa ni bilo iz gozdnog vzgojnih razlogov, temveč predvsem zaradi lova.

Mi ne trebimo gozdov zaradi uspešnosti lova, temveč zaradi vzgoje, da bomo pri naši nadaljnji graditvi socialističnega gospodarstva dobili več kakovostno boljšega tehničnega visokovrednega lesa. m. j.

PRELOMNICA v delu Mokronoške mladine

Kako nedelaven je aktiv LMS Mokronog, smo v našem časopisu že brali. V letošnjem svojem delu pa je mokronoška mladina napravila prelomnico v nedeljo 30. julija. Na pobudo nekaterih mladincev-dijakov se je organizirala mladinska konferenca, kakršne v Mokronogu še ni bilo.

Prešel bom kar na konferenco. Dvorana v DLP je bila slavnostno okrašena. O dekoraciji dvorane pravijo starejši prebivalci Mokronoga, da še ni nobena organizacija do sedaj tako okrasila dvorane za svoje konference ali sestanke, kakor ravno mladinska organizacija. Mladina je na konferenco povabila vse svoje člane, sosednje aktivne LMS, množične organizacije, predstavnike ljudske oblasti in vse ostalo prebivalstvo. Vsi ti so se konference tudi udeležili.

Konferenco je otvoril tov. Skoda Darko, ki je bil izvoljen za predsednika delovnega

predsedstva in pozdravil vse navzoče. Konferenca je potekala v redu in disciplinirano. Predstavniki množičnih organizacij so konferenco tople pozdravili in želeli mladini mnogo uspehov pri njenem delu v bodočnosti. Posebno pomembne so bile besede tovariša sekretarja OK LMS Trebnje Kristofa Daruša.

Sledili so referati. Obširen političen referat je dal mladinec — dijak in nakazal mladini pomen in delo naše organizacije. Za njim je sledilo poročilo o dosedanem delu aktivna LMS Mokronog, ki ga je imel dosedanji sekretar. Iz tega poročila se je ponovno videlo, da se mladina niti najmanj ni zavedala svojih dolžnosti. Po referatih je sledila diskusija, ki je bila pestra in je prinesla lepe in hvalevredne predloge. Na podlagi predlogov je komisija za sestavo sklepov predlagala sklepe, katere naj mla-

pravega socializma, skozi katerega vrata bomo vsak čas stopili na prostrano dvorišče, kjer nam ne bo manjkalo ne tega ne onega.

Tako bo tudi v trebanjskem in črnomaljskem okraju. Je pa nekaj pred nami, kar bo dalo najlepšo podobo naši Dolenjski in Beli Krajini:

Plan posojila bomo presegl!

Da bomo to prelepo nalogo izpolnili, se pa moramo nečesa zavedati. Brene 2. ljudskega posojila ne bodo nosile samo krajevne in vaške vpisne komisije, okrajni in vaški aktivisti, ampak morajo množične organizacije malo bolj zavihati rokave in se zagristi v delo. Če bo tako, bo tudi plan v vseh treh okrajih prav gotovo presežen!

„Saj bodo člani vpisne komisije vpisali samo 500 dinarjev!“

Tako pravi marsikak kmet v trebanjskem okraju, ko se na sestankih dogovarjajo in prerokajo. »Glejte, še tisti, ki nas navdušujejo za ljudsko posojilo pa razlagajo njegov pomen in korist, se nočejo izkazati! Pet sto dinarjev bodo dali, nič več. Hm, če oni državi ne zaupajo denarja, zakaj bi ga mi?« Tako bentijo. In je razumljivo — saj jih tak slab pogled članov vpisne komisije mora pohujšati.

Nedavno so imeli v St. Janžu sestanek o ljudskem posojilu. In dva člana krajevne vpisne komisije, čevljarska mojstra, Franc Revinšek in Ivan Kukec sta se zavezala za — reci in piši — 500 dinarjev. Krasen pogled ostalim vaščanom, koliko naj vpišejo, da ne bodo »presegli norme«. Tovariši člani vpisne komisije, preveč ga lomite! In ne samo v St. Janžu, tudi po nekaterih drugih vaseh trebanjskega okraja prednjačijo člani krajevnih komisij z nizkimi zneski. Ko bereš poročila od tam, se zdi človeku, da to počno prav nalašč.

Poglejmo v St. Rupert! Krajevno vpisno komisijo imajo — seveda samo na papirju. Komisijo so sestavili in postavili s pomočjo aktivistov iz Trebnjega. No, potem so si tovariši na okraju lepo omencali roke, češ: Dovolj smo že storili in pomagali našim vrliim Sentruperčanom! Komisija s predsednikom na čelu pa čaka navodil, morja celo samih »vpišnikov« iz Trebnjega. Kmetje so kajpak kar veseli, da ne sitnarijo okrog njih aktivisti z okraja. Zato ni čudno, da znašajo skupne obveze v St. Rupertu samo borih 13.000 din. To vsotico bi zlahka vpisala samo dva kmeta! Posebno se je »postavila« KLO, oziroma njegovi odborniki. Od 17 odbornikov se je edini srednji kmet Tone Jerman odločil, da vpiše 1000 din. Pa še ta s težkim srcem.

Sentruperške kmete je lahko pošteno sram. Saj jih je pri ljudskem posojilu daleč prekosil stari učitelj Matija Brezovar. Po službenih letih mu že zdavnaj pripada pokoj, je pa še zmerom aktiven v svoji službi. No, Brezovar, ki ga živi samo mesečna plača, bo lahko vpisal 5000 din, kmetje pa samo borih 8 jurjev.

Nemara pa kmetje v St. Rupertu le niso skopli, niti tako malo zavedni državljeni? Vzrok za tako slab uspeh ljudskega posojila tiči nekje drugje. Kje? Kmetje pravijo, da jih okraj pozna samo takrat, kadar so volitve, odkupi in, kakor sedaj, ljudsko posojilo. Ta trditve in očitek kmetov nemara nista čisto iz trte zvita. Okraj jih vse premalo pouči, kakšno važnost in korist ima naše ljudsko posojilo za vso državo in za kmeta še posebej.

Koristi posojila bo deležna tudi njihova vas, če bodo vaščani po svojih močeh vložili svoj odvlišni denar v veliko posojilnico jugoslovanskih narodov. In ta posojilnica je — drugo ljudsko posojilo! Zato: Sentruperčani, le pogum, pa tudi ves trebanjski okraj! Aktivisti pa dobro premislite, kaj je vaša dolžnost! —ko—

POTEK ODKUPA belih žit v novomeškem Okraju ni zadovoljiv

S 23. avgustom smo zabeležili v novomeškem okraju 57% odkupa belih žit. Prav tako kot pri ljudskem posojilu, se tudi pri odkupu odkriva kup dobrih in kup slabih strani tistih, ki odgovarjajo za to važno skicjo. Vse premalo sodelujejo množične organizacije, premalo posegajo v odkup vaški aktivisti in tudi pri nekaterih okrajnih aktivistih se čuti nevztrajnost, ki zavira pot do uspeha.

Do danes so se najbolj izkazali sledeti krajevno ljudski odbori: Mirna peč 89% odkupa, Globodol 84%, Zbure 82%, St. Jurje 80%, St. Jernej 78% in Orehovica 77%.

Najslabše pa stoje: KLO Uršna sela 28%, Smarje 34%, Prekopa 43%, Bela cerkev 54% in Skocijzn 59%.

Vprav v tem, da poteka odkup vstrie z ljudskim posojilom, je zdrav znak, da drž. ljudstvo v rokah oblast. Zato podvojimo delo na tem polju, da bomo istočasno z uspehom posojila zabeležili tudi zmago pri odkupu belih žit!

limi množičnimi organizacijami, kar je predpogoj za vsako uspešno delo v kateri koli organizaciji. Ta konferenca je prelomnica v delu mokronoške mladine. Mladini Mokronoga bi povedal samo to, da si naj dobro vtisne v spomin to konferenco in da naj stalno pred očmi sklepe, ki jih je sprejela in obljubila izvršiti. Mladina naj se zaveda, da je bilo priča njenim obljubam ljudstvo, ki bo ostro pazilo, ako bo mladina res mož beseda. Možek

tekst - risba: Sl. Hotko

Spričo uspehov II. grupe se je prijavljalo prostovoljno vsak dan več novih borcev, tako da so postali izredno nevarni za italijansko posadko v Zužemberku in je pričel okupator zbirati močne sile, da bi tako bil pripravljen braniti se proti partizanom in če bo prilika tudi izpasti in jih s hitrim napadom uničiti. Ker pa so imeli partizani odlično obveščevalno službo, so se dobro pripravili na naklepe sovražnika. Koncentrirali so svoje najboljše odredne enote, katerih vodstvo je prevzel še živeči narodni heroj Daki, strah in trepet okupatorja. Ze samo ime Daki je italijanskim vojakom in oficirjem ulilo mnogo strahu in nesigurnosti.

V zgodnjih jutranjih urah je pod zaščito oklopnih voz okupator 2. junija 1942 z velikimi silami izpadel proti partizanskim enotam v smeri izvira Krke. V dobro pripravljenih zasedah pred Znojilami jih je pričel obkoljati Daki s svojimi herojskimi enotami, v naglici obkolil in uničil 4 kamione in pobil večje število sovražnikov, zaplenil so več strojnico, municije in ostalega materiala. Da sovražnik ni bil popolnoma uničen so prišli na pomoč iz vseh postojank, da so rešili obkoljene Lahe. Njihovo junaštvo se je odražalo v tem, da so se par dni skrivoma vračali v Zužemberk, preplašeni, goli in bos.

Zaradi stalnih in vedno silovitejših napadov, posebno po zapadno-dolenjskem odredu, je postal položaj za okupatorja na tem odseku neznošen in nevdzržen. Zato je italijansko vrhovno poveljstvo pripravljalo veliko italijansko ofenzivo v Ljubljanski pokrajini, da bi z vso silo udarilo in dokončno uničilo partizanske enote. S tem namenom je italijanska posadka 13. julija zapustila trg Zužemberk. Pred odhodom so vse kamione obrnili proti Stični, z namero, da bi prevarili partizane, da se nameravajo umakniti proti Stični. Ali ta nakana jim ni popolnoma uspela. Umikajočemu sovražniku so partizani pripravili močne mitraljezke zasede med Dvornom in Sotesko, da so brezglavo bežali proti Neve-mu mestu. Po umiku so partizani zasedli z edinicami Zapadno-dolenjskega odreda Zužemberk, katerega so imeli v posesti skoro en mesec. Prebivalstvo je navdušeno pozdravilo partizane. To je bil nepozabni dogodek. Tisti mesec so se dogajali med nami

veliki dogodki. Zužemberk je zaživel v prijetnem partizanskem vzdušju. Povsod godba, mitingi, ples, vrisk in petje. Zužemberk je dihal svobodno. Zamrla slovenska pesem je skupno z partizanskimi koračnicami pretresala ozračje. Zužemberk je bil svoboden. Nepozaben je trenutek velikega mitinga na trgu, kjer se je zbral cel Zužemberk in veliko ljudi iz okoliških vasi. Od ust do ust se je sušljalo: »tov. Kardelj bo govoril.« Burno pozdravljen od množice, je stopil na govorniški oder tov. Kardelj, ki je v svojem zgodovinskem govoru prikazal nujnost borbe, in vstajenje nove Jugoslavije, med drugim je dejal: »Borba bo še težka in strašna ali mi bomo zmagali, in zakaj? Zato ker je z nami ljudstvo, tisto ljudstvo, ki se danes bori na življenje in smrt za svoj goli obstoj!« Resnično, njegove besede so postale dejstvo, plod te zmage in dragocene svobode, ki smo zanj dali milijone žrtev je, da gradimo veličastno novo Jugoslavijo, deželo pravega socializma. Na mitingu so govorili tov. Kocbek in drugi.

Mnogo tistih, ki so prisostvovali mitingu, danes ni več med nami; položili so življenje na žrtvenik domovine. Med tem časom je bila v Zužemberku postavljena prva partizanska komanda mesta pod poveljstvom tov. Smrketa Franca-Jošta. Pričela se je porajati prva ljudska oblast. V bivši kašči na trgu je bila velika prostorna dvorana, katero so fantje, dekleta in mladina slovesno okrasili, pred poslopjem pa postavili slavnostne mlače z napisom »Svobodno izbiramo in volimo novo ljudsko oblast«. Zvečer je bilo v nabito polni dvorani slavnostno razpoloženje. Vrstili so se govori vodilnih mož. Živahno in svečano razpoloženje je vzbujala godba in petje. Pri volitvah, ki so bile na listke in tajne, so izbrali prvi slovenski narodnoosvobodilni odbor, kateremu je bil na čelu prerano umrl tov. Albin Pehani. To je bil velik dogodek v nadaljnjem razvoju nove ljudske oblasti. V spomin na ta veliki dogodek je daroval, kot prvi komandi mesta na osvobojenem slovenskem ozemlju tedanji komandant glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet tov. Leskovec Franc-Luka, tedanjemu komandantu mesta Zužemberka tov. Smrketu Francu-Joštu svilen slovo, zastavo s peterokrako zvezdo. Nad osvobojenim ozemljem so se pričeli zbirati temni in grozeči oblaki, a govorce so potrdile pretečo nevarnost.

Komandir Gubčeve brigade

Ožja blokada Novega mesta! Bataljoni Gubčeve brigade so na položajih tik ob mestu, nad Gotno vasjo, pri bloku nad magacini, na Barončevem hribu, pri Svetem Roku. Na desnem bregu Krke so v polkrogu razporejene naše sile. Od prvih hiš v Gotni vasi, Smihela, Zabje vasi pa tja do naših položajev je čistina, zasneženi travniki in polja.

Danes je mir. Na obeh straneh so se začudili nad krasnim jutrom, ki je polno sonca zasijalo po tolikih dnevih megle in dežja. Sončni žarki polagoma vpijajo redke meglice nad Smihelom in Grmom. Kdo ve, kaj si mislijo oni tam v bunkerjih? Ali jih kaj vleče preko Gubčevega obroča, sedaj pred Božičem.

Danes so so pomirili tudi tisti v smrekah za Grmom. Tam so vsak dan večkrat poslali proti našim položajem cele snope svinčenk. Cerkveni zvon se je oglasil. Cudovito se prelivajo njegovi glasovi in se mešajo z brnenjem sovražnega avijona, ki leta tam nekje za St. Jernejem.

Na položaju druge čete 2. bataljona vlada vedro razpoloženje. Mlad dečko prijaznega in inteligentnega obraza hodi od partizana do partizana, pomenkuje se, pregleduje zaklone in bunkerje. To je komandir Sokol.

»Koračin, danes bomo imeli mir,« ogovori mitraljezca.

»Sele jutro je,« mu odvrne z nasmehom pobarani.

Komandir se je zamislil in zroč v daljavo je odgovoril tjavdan: »Prekrasno jutro...«

Prijetna toplota sončnih žarkov je kar odajala partizane. Kako prijetno je pozabiti

na vse, razviti odejo po travi in se vleči nanjo.

Kosilo.

Komaj so borci in komandir obliznili žlice in jih spravili, se je z one strani Krke oglasila havbica.

Bum-ha-ha-ha-bah se je zahajljala granata tik nad partizani in se zapičila trideset metrov za linijo, da je zemlja brizgnila naokrog.

»Hitro v bunkerje,« komandira Sokol.

Vsi zlezejo navzdol, se stisnejo v slamo na tleh in čakajo, če bo še kaj.

Sokol je v bunkerju pri težki »Bredia«. Nato se prične ples. Z druge strani Krke, s Smihela, iz Grma in Kapitlja prično buhati havbice, gorski in poljski topovi ter ežki minometi. Peklenski hrup eksplozij in strahoviti tresk železja se vsuje na partizanske položaje.

Naenkrat pa vse preneha. Kot so začeli, tako so odrezavo nehali.

Komandir Sokol skoči iz bunkerja.

»Pazite sedaj na Grm. Nekaj pripravljajo!«

»Kolona iz Grma proti Gotni vasi,« javlja opazovalec.

Koračin je že zaropotal s svojo »Bredico«. Sokol poklekne k drevesu, zakriči nekaj povelj, nato pa začne streljati naboj za nabojem.

Mitraljezi ropotajo, puške pokajo, minometi bruhaajo, po zraku pa sikajo krogle. Pod Grmom se premetavajo, padajo in se spet dvigajo. Plazijo se po trebuhu, bežijo nekateri naprej, drugi nazaj.

Spet so se odprla vrata naših šol . . .

Sola je last ljudstva! Ta zahteva naše prosvetne politike se izraža v vsej dejavnosti našega šolstva. V vseh časih je progresivno usmerjeno učiteljstvo skušalo ugoditi tej zahtevi in je svoje delo v šoli kakor tudi izven šole uravnavalo tako, da je ugodilo ljudskim težnjam po dvigu in napredku našega šolstva.

V povojnem času so naše šole na široko odprle vrata vsem, ki jih žele po napredku. Znani so nam primeri, ko so v zrelih letih dosegli lepe uspehe mnogi delavci in kmetje, ki jih je predvojnja šola s svojimi okostenimi predpisi utesnjevala in jim ni dajala tistega znanja, s katerim bi se mogli nadalje samoizobraževati in doseči svoj življenjski smoter. Naša ljudska oblast je v stremljenju po kulturno prosvetnem dvigu ljudskih množic pričela razširjati mrežo podeželskih gimnazij in organizirala je razne večerne tečaje, delavske gimnazije in izobraževalne tečaje. Izkušnje so pokazale, da je ta zamisel že rodila lepe uspehe prav pri tistih ljudeh, ki zaradi napačno organizirane šolske politike in šibkega socialnega stanja v predvojnem času niso mogli doseči tistega smotra, o katerem so v mladosti sanjali.

Naše ljudstvo se v pretežni večini zaveda pomena te plemenite skrbi ljudske oblasti za kulturno prosvetno in politični dvig naše vasi in naših industrijskih centrov. Zato se je pričelo z ljubeznijo oklepati svojih šol in

Pričela se je ogromna roška ofenziva. Divje horde pijanih fašistov, podprte z modernim in sodobnim orožjem, so navalile na osvobojeno ozemlje in Kočevski Rog. Požigi celotnih vasi, streljanje nedolžnih ljudi in ropanje njihovega premoženja, to je bil uspeh roške ofenzive. Partizanska vojska pri tej ofenzivi ni bila nikjer v jedru uničena, ravno nasprotno, izšla je iz boja močnejša in opremljena z okupatorju odvzetim orožjem.

Ko so uvideli, da se proti gubljenim partizanskim edinicam kljub ogromni moči, ni dalo ničesar napraviti, ampak je bilo ravno obratno in da nikakor ne bodo zmogli obvladati vsega zasedanega ozemlja, kjer je na vseh koncih vrelo, so se okupatorji s podlo zvijačo oprli na stari rimski rek: »Podeli in vladaj,« ali nakane jim povsem niso uspeli, ljudstvo je spoznalo, da se ne izplača hoditi za Lahe po kostanj v žerjavico. Kot povsod, je podleglo nekaj slabšičev. Zato je okupator podprl akcijo domačih hlapcev, ki so s pomočjo raznih fajmoštrov in Marijine družbe pričeli organizirati orožene formacije. Tip takega organizatorja v našem kraju je bil kaplan Jenko. Spočetka so si nadeli ime »vasko straže«, pozneje pa »legija smrti«, boljše rečeno legija klavcev nedolžnih ljudi — žen in otrok. Končno so se znašli in sneli krinko in nadeli ime podlega Judeža, postali so izdajalci lastnega naroda in bedni hlapci Italijanov, MVAC (Milizia volontaria anti-comunista). Okupator je dobro vedel, da bo v teh brezdušnih ljudeh dobil zveste pomagače, ki so pripravljani lakajsko ubogati in poslušati in izvrševati vse. Zato jim je oskrbel orožje, vojaško opremo, živila in denar. Bilo jim je dovoljeno ustanavljati postojanke po vaseh in manjših središčih. (Dalje)

Hrup orožja je nenadoma prenehal. Od daleč so zabrneli tanki. Eden se je pošastno prikazal med Grmom in smrekami in se hitro pomikal po travniku navzdol proti Gotni vasi. Počasi se je prerinil med drevjem in spolzel potem proti Roku.

»Bojan, hitro potegni vso četo na drugo linijo,« poveljuje Sokol.

Ceta se naglo umakne. Na položaju ostane sam Sokol. Pred preteče se bližajočim železnim kolosom ni nobene obrambe več. Protitankovskega topa ni pri četi in mine niso položene pred bunkerji. Nujno se je treba umakniti v gozd na drugo linijo, do koder ne more tank. Sokol se ozre za svojo četo, kateri skuša kriti umik.

Tank že obstreljuje prednji bunker s svojim topičem. Sedaj se je obrnil proti bunkerju, kjer stoji Sokol. Tank se ustavi. Sokol čaka s puško, pripravljeno na strel, da bi podrl tistega, ki bi se upal izstopiti. Tank se pomakne naprej.

Sokol ves gost, kri mu je buhnila v obraz. Ves trepet od onemoglega srda.

»Ne upajo se, šleve! Zajci...!«

Tank zavoji na primitivno zgradbo in jo takoj podre.

Potem se bliža Sokolu, počasi, zlobno.

Se nekaj metrov. Sokol si odgne ofenzivko, jo odvije in zažene proti oklopnjaku. Pok bombe se je pomešal s hrupom rafala. Iz tanka so opazili Sokola. Strojnica na tanku drdra kar naprej. Sokol se ne more več umakniti. Ze odvija drugo bombo... Tank se naglo bliža. Se nekaj metrov. Sokol se smelo dvigne in se pože ne naprej z bombo v roki, toda v tem trenutku mu šop svinčenk prebije čelo.

(Ponatis iz brošure »Gubčeva brigada oblega Novo mesto«, 1944.)

posebno mladina rada obiskuje izobraževalne tečaje ter se usposablja za življenje.

Dejal sem, v pretežni večini! Znani so nam pa še primeri, ko nekateri naši kmetje z nezaupanjem in celo nejevoljo pošiljajo svoje otroke v šolo. Zal so ponekod po naših vaseh še ljudje, ki menijo, da bo morala šola posredovati zgolj tisto minimalno znanje, ki je izraženo v opismenjevanju učencev in poznavanju naše abecede. Nikakor se ne morejo sprizajzniti z mislijo, da je šola ne samo kulturno prosvetna, ampak tudi politična ustanova. To je v svojih uredbah o rojstvu slovenskega ljudskega šolstva trdila že Marija Terezija in ni torej prav nič novega, četudi današnja ljudska oblast zahteva, da naj postane naša ljudska šola v vsej svoji stvarnosti kulturno prosvetno in politično žarišče naše vasi.

So ponekod še kmetje, ki rajši zadržujejo svoje otroke doma za razna poljska dela ali za pastirje, kakor da bi jih redno pošiljali v šolo. Takšni ljudje se ne zavedajo, da s tem škodujejo tako otroku, kakor tudi napredku naše države, ki bo v vsakem pogledu napredna in prosvetljena samo tedaj, kadar bodo tudi državljani prežeti s kulturo srca in kulturo znanja.

Pomudimo se zdaj nekoliko tudi pri ugotavljanju, kaj in koliko je v povojnem času storilo naše ljudstvo za izboljšanje zunanega videza naših šolskih poslopj. V okrajih Trebnje, Novo mesto in Crnomelj nam je okupator zapustil — če izvzamemo kočevski okraj — najbolj žalostno dediščino, ki ponekod še danes pričča s pogorišči nekoch prelepih šolskih stavb, ruševinami in neuporabnimi zidanimi, česa vsega je bil v svojem onemoglem besu zmožen storiti sovražnik našega napredka in prosvetne rasti. Potrebni so bili orjaški napori prosvetne oblasti, delovnih množic in množičnih organizacij, da smo na neštetihi pogoriščih in razvalinah znova pozidali nova poslopja, šole, ki postajajo žarišča kulture in napredka naše vasi. Zal pa se v krajih, koder se ljudstvo ne zaveda velikega pomena urejenih šolskih razmer, po petih letih naše svobode še niso zacelile vojne rane, obstaja še vedno pomanjkanje učilnic ter primernih stanovanj za učiteljstvo, kar dokazuje, da bo prav v omenjenih krajih potrebno posvetiti več pažnje dobro urejenim in higiensko vzdrževanim šolam. Sola bo ljudska v pravem pomenu besede samo tedaj, ako se bodo ljudje domačega šolskega okoliša zavedali, da so dolžni žrtvovati nekaj časa tudi ureditvi šolskih prostorov in šolske stavbe. Učilnice, ki po več let niso pobeljene, šolske stavbe, ki s svojo zanemarjeno vnanostjo niso v okras naši vasi, ne morejo zadovoljiti niti učiteljstva niti učencev. Mislim, da se ne motim, če trdim, da se ljudstvo naše prelepe Dolenjske in sončne Bele Krajine še vse premalo zanima za lepoto ureditev naših šol in učilnic. Popolnoma napačno je mnenje nekaterih v staro miselnost usmerjenih ljudi, ki mislijo da je vsa skrb za ureditev šolskih poslopj naložena krajevemu ljudskemu odboru oziroma okrajnemu ljudskemu odboru. Brez sodelovanja staršev, ki pošiljajo svoje otroke v šolo, brez zanimanja množičnih organizacij za urejene šolske razmere, ne bo naša šola na vasi nikdar postala tisto, kar mi vsi želimo in pričakujemo, ako naj se tudi v tem pogledu približamo tradicijam drugih kulturnih narodov. Zgrešena miselnost, da je sedaj, ko ni več krajevnih šolskih odborov, ki so pred vojno skrbeli za ureditev šolskih prostorov, šolskih stavb, in upravljali s šolskim premoženjem, vsa ta skrb naložena zgolj šolskim upraviteljem, je žal postala splošen pojav. Naše ljudstvo pa se mora zavedati, da je šolski upravitelj v prvi vrsti pedagoški vodja šole, tehnični vodja šole pa je ljudstvo, čigar last je šola. Kaj hočem s tem povedati? Naši ljudje po vaseh bi morali bolj kakor doslej skrbeti za odpravo vseh tehničnih pomanjkljivosti pri šolah. S prostovoljnimi delom bi razni obrtniki lahko odpravili s pravilno porazdelitvijo in žrtvovanjem nekaj ur dela marsikaj, kar danes še ovira naše učiteljstvo za nemoten pouk.

Pri tej priložnosti omenjam visoko kulturno zrelost in zavest naših rojakov iz Slovenskega Primorja, ki so se takoj po osvoboditvi lotili trdega dela za odpravo vseh tehničnih pomanjkljivosti pri šolskih stavbah. Oni so znali ceniti moč slovenske šole za kulturno rast svojih otrok, saj jih je četrt stoletja tlačil in potujeval fašizem. Zato ni nič čudnega, če so v hribovitih predelih Primorske delovni ljudje v oprtnih koših nosili gradbeni material na gradbišča novih šolskih stavb. Tolikšne požrtvovalnosti so zmožni samo ljudje, ki vedo, da bodo z lepimi šolskimi prostori ustvarili prvi pogoj za uspešno kulturno rast svojih otrok, ki so leta in leta zaman hrepeneli po materinski besedi v domači šoli.

Takšni prijatelji šole naj nam postanejo zgled! Posnemajmo jih in žrtvujemo naše napore za lepe in higiensko urejene šole in hvaležni nam bodo naši otroki in njihovi učitelji!

L. Z.

PIŠEJO NAM

»NAJ VAS VRAG VZAME...«

Zagorc Martin, kmet iz Orehovice 17, ima svoje njive v bližini njiy Kmetijsko delovne zadruga Orehovica. Njegov sin Franca je gonil očetove krave na pašo v gozd. Utrujen od dela in len od sonca je revez zaspal in tako so imele krave prosto pot. Kakor človek rad dobi kaj boljšega za zob tako tudi živina, ter je med časom, ko je Zagorčev sin spal, zašla in se po mili volji pasla po domači koruzi. Zagledal je krave gospodar Zagorc, šel s kolom nad nje in jih pretepaj, kričeč:

»Naj vas vrage vzame, preklete zadružne kosti!«

Zene, ki so bile v bližini, so to opazile ter ga opomnile, da so krave njegove in ne zadružne. »No, no, hudič, saj so res, sem se premotil,« je dejal Zagorc, ko je sprevidel, da tolče lastno živino.

Iz mrznje do zadruge je Zagorc tolkel po svojih kravah, misleč, da tolče zadružne. — Upajmo, da so ga krave spametovale, če ga že ne more pametna beseda. Tita

MESA DOVOLJ — MESNICE PA ZAPRTE

Kje spet? V Novem mestu, seveda. Kdaj? Zadnje soboto. Pred mestno mesnico pri Kandijem mostu je stalo nekaj sto gospodin in mladine. Stali so v vrstah po trije in trije — ter vdano čakali srečne minute, da pridejo po nekaj urah čakanja na vrsto. Mesnici Dolenc in Golež pa sta bili lepo — zaprti. Ali je res tako težko ustreči gospodinjam in odpreti na dan, ko je mesa dovolj za vse, poleg mestne tudi ostale mesnice?

Meso na prednostne nakaznice pa naj bi se delilo tam, kjer se deli za bolnike in noseče. Le tako bo konec jeze, da se vrivajo nekateri brez čakanja na prvo mesnico v »kaciu, ki čaka potrpežljivo, da pride na vrsto.

Ali bo treba o zaprtih mesnicah še pisati »Dol. listu«? Naprosile bomo Mestni ljudski odbor, da pošlje odgovorne tovariše ali tovarišice, ki odreja odpiranje in zapiranje mesnic, da grede sami v vrsto — in da po dveh, treh urah čakanja vendarle enkrat že vidijo, da je čas dragocen predvsem tudi za gospodinje! Ena za vse

NEUPRAVICENA UZALJENOST

KUD Mokronog je zadnjikrat nastopil v mesecu marcu v predvolivnem tekmovanju, in sicer z igro »Trojčki«. To je bila zadnja predstava KUD Mokronog. Po tem času se naši talentirani Mokronogčani niso več predstavili. Kaj pravite, kaj je temu vzrok? Gotovo ste radovedni. Povedal vam bom. Uzaljenost! Vsi se gotovo spominjate v osmi številki »Dolenjskega lista« članka: »Ne odnehajte«. V tem članku je pisec članka Stahan dobro skritiziral Trojčke, ker so res kritike potrebni. V tem članku pa pisec ni kritiziral igralcev, ravno nasprotno, pohvalil jih je in dodal, da so zmorni igrati kaj boljšega kot so Trojčki. A Mokronogčani so zelo občutljivi in zamerljivi ljudje. Kdo neki bi si upal skritizirati nekaj, kar oni igrajo. Da bo kdo tako predrzen, si niso mislili. A našel se je tovariš, ki se jih je upal prijeti zaradi vsebinsko nevzgojne igre, in našel se je tudi tovariš, ki jih je sedaj razkrinkal in jih bo v bodoče še razkrinkaval.

Ako vpraša katerega koli od igralcev, zakaj nič več ne igrajo, ti odgovori, da ne bodo več igrali, ker jih potem vlačijo po časopisu. Dragi moji igralci, preberite si članek o vaših Trojčkih in pogledajte, koga ta kritizira, ali vas ali Trojčke. Prosim, da z vašo uzaljenostjo prenehate in pričnete z delom. Ozrite se malo okoli, pa boste videli, kje so drugi. Dajte delovnemu ljudstvu razvedrila in zabave ter prenehajte z vašo neupravičeno in neumno uzaljenostjo. -k

»ZELENA VRVICA« V TREBNJEM

Aktiv mladine iz Starega trga v trebanjskem okraju se je krepko zavzel in v kratkem času pripravil za oder Hudalesovo igro »Zelena vrstica« vključno najhujšemu delu pri žetvi in mlačvi, kajti v aktivu je sama kmečka mladina. Pljuni so v roke, kot pravimo, pa kar iznenada naštudirali in postavili na oder »Zelena vrstica« in to brez pomoči usposobljenega režiserja. Prvikrat so zaigrali 23. julija na trebanjskem odru, čez teden dni pa v St. Rupertu. Dvorana je bila obakrat čisto polna, in tudi igralci so se dobro odrezali, čeprav so bili nekateri prvič na odru.

S tem je aktiv pritegnil v svojo igralsko družino veliko novih igralcev, ki se bodo s pomočjo starejših dobro razvili in usposobili za odrske nastope, kar je lep in plemenit cilj mladinskega aktiva. Ljudje so bili z igro zadovoljni, zato je mladina dobila poguma in veselja, pa bodo šli z »Zelena vrvi-

ca« gostovat še v Dobernič in Zužemberk.

Mladina ima v načrtu že novo igro. Potrudili se bodo zaigrati tako, da aktiv v Starem trgu ne bo zaostal za drugimi aktivy v okraju. Prav tako se ta aktiv pridno udejstvuje v fizikulturi in na vseh ostalih popriških vzgojno-zabavnega udejstvovanja mladine. Aktiv šteje že 42 članov. Saj vsak mladinec z veseljem pristopi v tako organizacijo, ki mu daje pravilno vzgojo in skrbi tudi za primerno zabavo. K. S.

FRONTNE BRIGADE BODO TLAKOVALE CESTO V CRNOMLJU

Zadnje priprave za tlakovanje ceste v Crnomlju so že izvršene. Tudi žene niso bile med zadnjimi, saj so skoraj največ delale pri izlaganju in prevozu kock za tlakovanje.

Dne 14. julija 1950 so imeli v Crnomlju zbor volivcev, na katerem so sklenili, da začnejo takoj delati. Sestavljena je bila prva brigada članov sindikata raznih podjetij v Crnomlju, ki bo delala mesec dni. Druga brigada je sestavljena iz članov Fronte ostalih prebivalcev. V drugi brigadi bo delalo po osem dni izmenoma določeno število ljudi. Zbor volivcev je ta sklep potrdil.

Crnomlji in okoliški prebivalci bodo gotovo pohiteli z delom, saj se zavedajo, da je tlakovanje ceste od novega mostu, ki so ga letos dali v promet, pa do postaje velikega pomena. Rešeni bodo v letnem času neznosnega prahu, v dežju pa blata. R. F.

V nedeljo, dne 10. septembra priredi novomeško Planinsko društvo

PLANINSKI IN PARTIZANSKI TABOR na Gornjancih (pri Gospodični)

TRGOVANJE PA TAKO!

V Novem mestu je večkrat borba za kvas; delijo ga po majcenih količinah in stane cel zavitek 26 din. Te dni so pa prodajali kar na debelo pokvarjen, smrdljiv kvas, zavitek po 50 din. (Zavitek je bil ravno tako velik, kakor prej za 26 din. Torej pokvarjen kvas, ki bi ga sploh prodajati ne smeli, je 24 din dražji! Radovedni smo s kakšnim »trikom« to zagovarja Okrajni magazin, oziroma tisti, ki je ta kvas dal v prodajo.

KERAMIKA V DOLENJSKIH TOPLICAH

Poleg drugih krajevnih podjetij, ki jih je ustanovil KLO v Dolenjskih Toplicah, je za zdraviliški kraj keramika zelo pomembna. Za začetek izdelovanja so bile precejšnje težave, ker ni bilo dobrih primerne lokala za izdelovanje izdelkov in postavitev primerne peči. Da se je z obratom pričelo, so za prvo silo uporabili sicer neprimeren toda zasilen lokal na podrtinah bombardirane Sitarjeve hiše. Prostor so zasilo uredili in sedaj že stoji pred izdelovanjem peči.

Za leto 1950 je določen plan izdelave 1750 pečnic. Do sedaj je izdelanih 500. Dela se le po naročilu. Izdelki so prvovrstni, kjer je v bližini prav dobra glina v zadostni množini.

Delo je v polnem teku, dan za dnem se množe izdelani komadi, odprto je le še vprašanje peči, za katero še ni potrebne opeke, ki pa je že zasigurana. Ko bo zgrajena peč, se bo delo pospešilo, da bo plan ne le dosežen, temveč tudi presežen.

Izdelovali ne bodo le peči, ampak tudi druge keramične izdelke, okraske in spominko, ki jih bodo radi kupovali zdraviliški gostje kot spomin na zdravljenje v Dolenjskih Toplicah. Ze do sedaj izdelani keramični izdelki predstavljajo umetnine, delo pa bo še napredovalo in se izpopolnjevalo.

GRADAC BREZ GOSTISCA

Pred vojno je imel Gradac kar pet gostiln (saj »zakaj« odgovor os asa in njih danes nobene. Je vprašanje, na katerega ne vé nihče odgovora. In vendar bi bilo v Gradacu nujno potrebno vsaj eno gostišče. Ljudje, ki prihajajo po svojih službenih opravkih v Gradac in njegovo okolico, se danes ne morejo nikamor zateči. Gostišče z zasilno urejeno menzo za prehodne goste pa bi Gradacu in vsem bivšim gostilničarjem, ki tudi včasih niso uspevali brez dela in truda, bilo samo dobrodošlo. Ali se ne bi KLO Gradac in Okrajni ljudski odbor zavzela, da bi Gradac dobil nujno potrebno gostišče? Ustregla bi domačinom, pa tudi prehodnim gostom in vsemu potujočemu občinstvu.

FIZIKULTURA IN SPORT

SK »KRKA« PROTI SK »KRIM« 3:0 (15:7, -15:3, Novo mesto, dne 24. avgusta 1950. Po daljšem presledku smo ljubitelji odbojke zopet videli »domače na igrišču«, ki so se tokrat pomerili s Krimovci iz Ljubljane. Igra nas ni zadovoljila. Ne smemo reči, da je bila slaba, toda takšna, kakršno smo navajeni videti od njih ni bila. Moštvo Krima je nudilo premalo odpora domačinom, tako, da so jih slednji brez posebnega truda porazili. V domačem moštvu je zopet nastopil Dolenjec, ki je s svojo igro povsem zadovoljil gledalce. Iznenadil nas je mladi Sonc, ki je s svojimi učinkovitimi servisi zadivil g'ralce. Tudi Pučko in Rodič sta bila dobra, dočim nas je Medic razočaral. Sodil je dobro Romih. Čopič.

VELIK USPEH MLADIH NOGOMETASEV

Pionirsko moštvo »Krka« je v letošnjem letu doseglo niz uspehov, ki vsekakor niso slučajni. Stiri zmage in en neodločen rezultat so plod dobrega treninga, ki mu poseveča mlado moštvo veliko pažnjo. Mnogo zahteg za dosežene uspehe ima tovariš Peric Ludve, ki svoj prosti čas posveča napredku moštva. Zmage, ki so jih dosegli so sledeče:

Krka : Odred (Ljubljana) 2:0
Krka : Triglav (Ljubljana) 4:1
Krka : Zeleznica (Ljubljana) 4:1
Krka : Trst (pion. kol.) 4:0
Krka : Krim (Ljubljana) 1:1

Celotno moštvo je izenačeno, vendar pa se z dobro igro odlikujejo Majerle, Vindišer in Pavlič. Čopič.

FIZIKULTURNI NASTOP NA MIRNI

Fizikultura na Dolenjskem še zelo šepa in se razvija vse preveč kampanjsko. Nekoliko večje uspehe je doživela v novomeškem okraju, pa še tam le v Novem mestu, Stopičah in St. Petru. Podoželje na splošno pa se v fizikulturo še kaj malo vključuje. Vzrokovi je dovolj in smo o njih že govorili, pa bo še treba ob priliki izpregovoriti resnejšo besedo na tem mestu. Trebanjski okraj je v fizikulturnem pogledu še slabši, kljub temu, da ima ravno na tem polju že staro tradicijo, saj smo imeli pred vojno v vsej Mirenski dolini poleg vrste sokolskih domov tudi že velike fizikulturne prireditve. Po vojni je to vse zamrlo. Sokolski domovi po Mirenski dolini spe in trava prerašča nekakaj tako živahna igrišča. Edino Mirna je v tem okraju že od osvoboditve aktivna tudi na fizikulturnem polju in je prešla od oblasti in od FZS in FISAJ praktične nagrade, pohvale in diplome. To vse pa Mirna tudi zasluži, ker fizikulture ne vrši kampanjsko, ampak je telovadnica v tem kraju vse leto vedno polna telovadskih oddelkov. Res je to društvo imelo radi nepravilne kritike višjih forumov dobo počivanja, vendar tudi takrat ni mirovalo in so delali po drugi plati. Gotovo vam ni znano, da je na Mirni fizikulturnik že vsak drugi vaščan in da so v fizikulturo vključili tudi sosednjo mladino. Da, tudi starejše prebivalce ima društvo v svojih vrstah, ki se posebno z navdušenjem pomagajo društvu in so z gled drugim krajem Dolenjske. Pri njih je prostovoljnost res v krvi in ni akcije, ki je ne bi izvedli vaščani za fizikulturo z veseljem in ljubeznijo. In tako je tudi z ostalimi akcijami v kraju. Sami so z ogromnimi prostovoljnimi urami pomagali pri gradnji planinske kočice na Dabencu, ki je kraju in vaščanom danes v ponos in razvedrilo. Letos pa si grade plavalni bazen, ki bo vreden objekt prizadevnosti tega prebivalstva. Vsako leto prireja to društvo v poletju javni nastop, da na njem prikaže uspehe svojega rednega dela v telovadnici in na igrišču. Zato so te vrste prireditve vedno prave manifestacije fizikulture Titove Jugoslavije v tem koncu Mirenske doline in jih obiskujejo tudi sosedje ter ljubitelji fizikulture na Dolenjskem. Ravno zato je tudi Komite za fizikulturo pri Vladi LRS določil Mirno za kraj vsakoletnih fizikulturnih tečajev in z njimi združuje društvo svoj javni nastop.

OBVESTILA

EKONOMSKI TEHNIKUM V NOvem MESTU

Temeljite ekonomsko-politične spremembe in s tem prehod na plansko gospodarstvo so po vojni pri nas narekivale tudi korenite spremembe in dopolnitve v vsem strokovnem šolstvu. Bivši trgovski akademiji v Ljubljani in Mariboru sta dobili vrsto novih enakovrednih tovarišč — v Celju, Kranju, Murski Soboti in tudi v Novem mestu za okoliše petih okrajev: Novo mesto, Crnomelj, Trebnje, Krško in Kočevje. Sole so nove po obliki pa tudi po vsebini, saj je bilo treba učne načrte in program vskladiti s potrebami naše gospodarske stvarnosti, s planskim gospodarstvom, s socialistično ekonomiko. Tako je namesto bivše trgovske akademije nastal nov tip ekonomske srednje šole (doslej imenovane ekonomske tehnikum), ki pripravlja strokovne kadre za vse panoge gospodarske delavnosti. Zato je poleg splošno izobraževalnih predmetov in tujih jezikov, ki imajo enako veljavo in pomen kot na gimnazijah, poudarek učnih načrtov tudi na zadostnem obvladanju strokovnih predmetov: knjigovodstva, gospodarske tehnike, korespondence, gospodarske matematike, politične ekonomije, stenografije in strojepisja. Dijak se spozna tudi s pravom in gospodarsko strukturo FLRJ, z gospodarskim zemljepisom, kemijsko tehnologijo in blagoznanstvom, s planiranjem in statistiko.

Po dovršenem štiritletnem solanju gre absolvent v službo, ali pa more po enoletni praksi nadaljevati študij na univerzi (pravni ali ekonomski fakulteti). Pogoji za vpis je dovršena nižja gimnazij ali sedemletka. Sola ima tudi internat. Preko 70% dijakov

Tako se je zbralo lepo število kmečkega prebivalstva iz vse Mirenske doline v nedeljo 26. avgusta in je prisostvovalo kratkemu, a zato dobro pripravljenemu nastopu.

Po dvigu zastave je uvodoma pozdravil navzoče goste predsednik OILO Trebnje tov. Šiško, zastopnika Ministrstva za prosveto LRS ter vse telovadeče pa predsednik društva tov. Bulc Franjo, ki je pravilno poudaril, da si članstvo gradi z lastnimi silami fizikulturne objekte in je tudi ta nastop pripravilo sicer skromno, a zato z ljubeznijo in predanostjo Mirenskih fizikulturnikov novemu življenju, ki diha na Mirni zelo močno. Kot prvi so nato nastopili pod vodstvom tov. Bojana pionirji in podali tako eksaktno ter skladno vaje z zastavami — žal le na šestje — da so pokazali tako najboljše točke celotnega programa. Članice iz Mirne in Trebnjega so tudi zelo skladno pod vodstvom tov. Boga izvajale letošnje sestave, ki so bile, zlasti Mirenske, enako točno naštudirane. Vaje so lepo učinkovale. Tov. Bojan je nato pripeljal na igrišče pionirke, ki so se tudi zelo potrudile s svojimi vajami z ruticami, ki pa so bile le malo pretežke, rute pa prevelike. Mirenske članice — mladinke so nato odtelovadile že znano sestavo z venčki, ki je znova poživila nastop z novim rajalnim nastopom ter odstopom.

Tov. Bogo je imel veliko truda s to točka in je uspeh bil lep. Nastop folklorne skupine iz Novega mesta je ugaljal, le pri zadnjem kolu ni bilo soglasja pisalcev z glasbo, kar je točko močno pokvarilo. Zanimiva je bila točka: preskoki čez kozo z raznoterostmi, ki jih je izvajala vrsta članov in članic domačega in sosednjih društev Mokronoga, Trebnjega in Novega mesta. Škoda le, da ni bilo na nastopu še kakih raznoterosti ali prikazov iz lahke atletike in igre z nastopom mladine in pionirjev, kar je manjkalo.

Sedil je zanimiv nastop članic iz Novega mesta z vajami na dvovišinski bradli, in sta zlasti dve tovarišici pokazali prav lepe vaje in izurjenost na tem orodju. Tudi zaključna točka nastopa, vaje na bradli, ki so jih podali člani nastopajočih društev, je bila dobro sprejeta, opaziti je bilo le, da je večina nastopajočih brez pravega treninga. Nekaj tudi dobrih telovadcev pa smo opazili žal tudi še med gledalci, kar ni bilo prav in bi tudi njihova udeležba gotovo uspeh dvignila.

Vendar pa bi pod črto tega nastopa napisali še nekaj pripomb. Ker je bil Mirenski nastop te vrste v tem okraju v tem letu in izgleda po »pripravljenosti« drugih krajev sodeč, tudi zadnji, ako ne računamo možnostnega »kampanjskega nastopa« še kje v tem okraju, bi Mirenskim fizikulturnikom ob tem nastopu krepko čestitali z glavnim poudarkom, pripravili ste se točno, kar so pokazale tudi vaje vseh nastopajočih oddelkov, in z rednim delom v telovadnici dokazali vsem kampanjskim društvom, da je edino ta pot pravilna, zato naj postane last vseh fizikulturnikov Mirenske doline.

Vprašali pa bi, kje so ostali Trebanjci, kje Mokronajzarji, ki so se tudi pripravljali na ta nastop in celo imeli nekaj vaj na Mirni (Mokronajzarji so prišli peš, Trebanjci pa so se pripeljali k vajah z avtom). Zakaj in kje ste ostali. In kaj mislijo na to odgovoriti višji okrajni fizikulturni funkcionarji v Trebnjem?

Ravno primer Mirne in njihovega rednega dela naj bo vzgled vsem, ki imajo dobro voljo do dela za razvoj nove Titove fizikulture. Prenehajte že enkrat s papirnatimi sklepi in obljubami. Mladina komaj čaka, da se vključi v fizikulturo. Fizikulturni domovi Mirenske doline pa enako tudi čakajo mladine, le fizikulturni forumi še sklepajo in delajo načrte kje in kako bi začeli. Zato — po primeru Mirne, ki z lastnimi rokami dela že vsa leta po osvoboditvi — na delo za čim lepši razvoj fizikulture na Dolenjskem.

Učo

prejema štipendije od 800 do 1500 din mesečno. Ravnateljstvo obvešča vse dijake, ki se še niso vpisali ali pa so bili pri rednem vpisu kjerkoli odklonjeni, da so na šoli še prosta mesta in da se prošnje za sprejem še nadalje sprejemajo tudi po pošti ali po drugi cesti.

VSEM PRIZADETIM!

Dne 13. avgusta je posebni vlak Putnika Novo mesto odpeljal s postaje Reka 13 minut pred 19. uro, kakor je bilo prvotno javljeno za povratek.

Predčasni odhod je določil prometni urad Reka brez vednosti vodje izleta.

Prosimo vse prizadete, da se zglase v naši pisarni v 8 dneh po objavi zaradi povračila stroškov.

Obenem pa vse prizadete prosimo oprosčenja. Putnik, Novo mesto

ŽE VESTE?

Rotovž v Novem mestu ima uro. Cedno stolpno uro. Cast urinemu kolesju, ki se trudi, da po svoje meri čas. Nekaj posebnega je, kako preračunaš, da ti rotovski časomerilec pokaže pravo uro. Na primer: pogled desno številnico — pol 8! Pogled levo — tričetr na 8! Pogled še srednjo — četr na 9! Zdaj prislunhi ko ura bije — četr na 8! Dobro! Vse skupaj lepo seštej, potegni iz žepa svojo uro, naravnano na srednjeevropski čas — točno 8! Baj se za »izredna« novomeški čas zanimajo že tuji zvezdoglebi.